

รายละเอียดของรายวิชา

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา วังท่าพระ คณะโบราณคดี ภาควิชามานุษยวิทยา

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา

320 344 สัมมนาหัวข้อการวิจัยในทางมานุษยวิทยา
(Seminar on Anthropological Research Topics)
หัวข้อ นิทานพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา
(Folktale in Anthropological Perspectives)

2. จำนวนหน่วยกิต

3 หน่วยกิต (3-0-6)

3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา

วิชาเอกบังคับ วิชาเอกบังคับเลือก วิชาเอกเลือก
 วิชาโทบังคับ วิชาโทเลือก วิชาเลือกเสรี

4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

ผศ.กฤษศิริ อรุณภาคย์

5. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน

ภาคการศึกษาที่ 2 / ชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป

6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite)

ไม่มี

7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites)

ไม่มี

8. วันเวลา และสถานที่เรียน

วันพฤหัสบดี เวลา 15.45 – 18.20 น.

ห้อง บค. 508 คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

2 ธันวาคม 2562

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่ออภิปราย วิเคราะห์ประเด็นการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยในภาคการศึกษานี้เสนอประเด็น “นิทานพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา (Folktale in Anthropological Perspectives)”

Malinowski นักมานุษยวิทยาคนสำคัญ กล่าวไว้ใน Myth in Primitive Psychology (1926) ว่า “หน้าที่ของตำนานปรัมปรา คือ ช่วยสร้างความเข้มแข็งและถ่ายทอดประเพณีของกลุ่มชน” วิชานิทานพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดมุมมองเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน โดยศึกษาความสำคัญของบทบาทนิทานพื้นบ้านในการสะท้อนวัฒนธรรมและสังคมในด้านต่างๆ เช่น สร้างความสามัคคีของชุมชน ให้การศึกษาโดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทำหน้าที่ระบายความแค้นจากกฎเกณฑ์ประเพณีและค่านิยมบางประการของสังคม บันทึกเหตุการณ์และวิพากษ์วิจารณ์สังคม และให้ความเพลิดเพลิน ด้วยเหตุนี้ทุกสังคมในโลกล้วนมีนิทานพื้นบ้านปรากฏอยู่ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

เพื่อให้เนื้อหาวิชาเปิดกว้างยิ่งขึ้น และให้มีการส่งเสริมการอ่านนิทานพื้นบ้านทั้งของสังคมไทยและของสังคมอื่นๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายรายวิชา

สัมมนาหัวข้อการวิจัยในทางมานุษยวิทยา

อภิปราย วิเคราะห์ประเด็นการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยในภาคการศึกษานี้เสนอประเด็น “นิทานพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา (Folktale in Anthropological Perspectives)”

นิทานพื้นบ้านทางมานุษยวิทยา

ศึกษานิทาน ตำนาน และเทพนิยาย วิเคราะห์ด้านมานุษยวิทยา กำเนิดและความสัมพันธ์ระหว่าง
เทพนิยายกับพิธีกรรมทางศาสนา บทบาทของนิทานพื้นบ้านในการสะท้อนวัฒนธรรมและสังคม

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งาน ภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
48 ชั่วโมง	ตามความต้องการของ นักศึกษาเฉพาะราย	ไม่มี	ให้นักศึกษาค้นคว้าข้อมูล ที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน โดยใช้มุมมองทาง มานุษยวิทยา

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

วันอังคาร เวลา 13.00 – 16.00 น.

วันพุธ เวลา 13.00 – 16.00 น.

ห้องพักอาจารย์ชั้น 5 ห้อง 516 คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
หรือตามที่นักศึกษานัดหมาย

หมวดที่ 4 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. คุณธรรม จริยธรรม

1.1 คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

1.1.1 มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

1.1.2 มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีม และสามารถแก้ไขข้อขัดแย้ง
และลำดับความสำคัญ

1.1.3 เคารพกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรและสังคม

1.1.4 เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของ
ความเป็นมนุษย์

1.2 วิธีการสอน

1.2.1 สอดแทรกในเนื้อหารายวิชาและประเด็นที่ยกมาอภิปราย แลกเปลี่ยนในแต่ละ
สัปดาห์

1.2.2 สอนให้เข้าใจ เกิดสำนึกและตระหนักถึงจรรยาบรรณของนักมานุษยวิทยา

1.3 วิธีการประเมินผล

1.3.1 ประเมินจากการเข้าชั้นเรียนที่ตรงเวลาของนักศึกษา การส่งงานตามกำหนด ระยะเวลาที่มอบหมาย

1.3.2 ประเมินจากผลงานที่ไม่มีข้อความที่แสดงเจตนาทุจริตคัดลอกความคิดของผู้อื่น

1.3.3 ประเมินจากความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

1.3.4 ประเมินจากการสอบกลางภาคและสอบปลายภาค

2. ความรู้

2.1 ความรู้ที่ต้องได้รับ

● 2.1.1 มีความรู้ ความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนิทานพื้นบ้าน ตลอดจนความ คล้ายคลึงกันของเนื้อหาในหลากหลายสังคม

● 2.1.2 สามารถวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งประยุกต์ความรู้ และทักษะที่เหมาะสมในการแก้ไข ปัญหา

● 2.1.3 รู้ เข้าใจ และสนใจพัฒนาความรู้ ความชำนาญทางด้านมานุษยวิทยาอย่างต่อเนื่อง

● 2.1.4 เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบของความรู้ในสาขาวิชามานุษยวิทยา

2.2 วิธีการสอน

2.2.1 บรรยายเนื้อหา แนวคิดในชั้นเรียน

2.2.2 มอบหมายให้ทำรายงานค้นคว้าเฉพาะบุคคลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร

2.3 วิธีการประเมินผล

2.3.1 การทดสอบย่อย

2.3.2 การสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน

2.3.3 ประเมินจากรายงานที่มอบหมายให้นักศึกษาทำรายบุคคล

2.3.4 ประเมินจากบรรยากาศในห้องเรียนระหว่างที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียน

3. ทักษะทางปัญญา

3.1 ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา

● 3.1.1 คิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ

● 3.1.2 สามารถรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สนใจศึกษา

3.2 วิธีการสอน

- 3.2.1 การเลือกประเด็นมาเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษา
- 3.2.2 การสืบค้นสาเหตุของประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ การทำความเข้าใจ และวิจารณ์ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3.3 วิธีการประเมินผล

- 3.3.1 ประเมินจากการทำรายงานรายบุคคล
- 3.3.2 การวิเคราะห์ วิจารณ์ต่อเนื้อหาต่างๆ ที่นำมาเป็นหัวข้อในการศึกษา
- 3.3.3 ประเมินจากการสอบของนักศึกษา

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา

- 4.1.1 สามารถให้ความช่วยเหลือ แก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มทั้งในบทบาทผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีม ในการทำงานเป็นกลุ่ม
- 4.1.2 สามารถใช้ความรู้ที่ได้มาขึ้นำสังคมในประเด็นที่เหมาะสม
- 4.1.3 สามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่ม

4.2 วิธีการสอน

- 4.2.1 จัดรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน
- 4.2.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงภาวะผู้นำและผู้ร่วมทีมในสถานการณ์ต่างๆ กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

4.3 วิธีการประเมินผล

- 4.3.1 ประเมินผู้เรียนในการแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ร่วมทีมในสถานการณ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์
- 4.3.2 ประเมินจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษา

5. ทักษะ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา

- 5.1.1 รู้จักเลือกและใช้รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและนำเสนอ

รายงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และกลุ่มบุคคล

5.2 วิธีการสอน

5.2.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนทักษะทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมอันเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

5.3 วิธีการประเมินผล

5.3.1 ประเมินจากการสังเกตขณะผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ในชั้นเรียนร่วมกัน

5.3.2 ประเมินจากการนำเสนอผลงานของนักศึกษา

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรม การเรียนการสอน และ สื่อที่ใช้	ผู้สอน
1 (12 ธ.ค. 62)	- แนะนำรายวิชา - ตกลงเงื่อนไขการเรียนและเกณฑ์การให้คะแนน - กล่าวถึงขอบเขตการศึกษาแต่ละสัปดาห์	3	- อธิบายขอบเขตเนื้อหา ความมุ่งหมายของรายวิชาและกำหนดเกณฑ์การวัดผลร่วมกัน	ผศ.กฤษศิริ อรุณภาคย์
2-4 (19, 26 ธ.ค. 62 และ 2 ม.ค.63)	นิทานพื้นบ้าน (Folktale) -ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน -ประวัติการศึกษานิทานพื้นบ้าน -การแบ่งประเภทนิทานพื้นบ้าน -ตัวอย่างการจัดประเภทของนิทาน โดยเปรียบเทียบ ของ ชาวโทรเบียนด์, สังคมชาวแอฟริกันโยรูบา (Yoruba) และสังคมอินเดียแดงเผ่าโอจิบวา (Ojibwa)	9	บรรยาย อภิปราย	ผศ.กฤษศิริ อรุณภาคย์
5-7 (9, 16, 23	-การศึกษานิทานพื้นบ้าน -ศาสนานิทานจาก Malanesia :แนวการวิเคราะห์	9	บรรยาย อภิปราย	ผศ.กฤษศิริ อรุณภาคย์

ม.ค.63)	ตำนาน และนิทานปรัมปรา -นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน -ไตรภูมิพระร่วง : นรก - สวรรค์ หนึ่งในปฐมบท ของความเชื่อในสังคมไทย			
8 (30 ม.ค.63)	สอบกลางภาค			
9-10 (6, 13 ก.พ.63)	-สำนึกเกี่ยวกับเผ่าพันธุ์ของชาวอุษาคเนย์ -นิทานปรัมปราเรื่องน้ำเต้าปุ่น : ตำนานสร้างโลก	6	บรรยาย อภิปราย	ผศ.กุลศิริ อรุณภาคย์
11-12 (20, 27 ก.พ.63)	-บทบาทของนิทานพื้นบ้าน -นิทานพื้นบ้านในประเทศไทย -ที่มาของนิทานพื้นบ้านไทย -ประเภทของนิทานพื้นบ้านไทย เช่น ตำนาน / นิทานปรัมปรา / นิทานศาสนา หรือ ศาสน นิทาน/ นิทานมหัศจรรย์ /นิทานประจำถิ่น / เรื่องผี	6	บรรยาย อภิปราย	ผศ.กุลศิริ อรุณภาคย์
13-15 (5, 12, 19 มี.ค..63)	ตัวอย่างนิทานพื้นบ้านไทย -ปู่สังกะสา ย่าสังกะสี -ปู่เยอ ย่าเยอ -ผาแดง-นางไอ่ -พระยากง พระยาพาน -มะกะโท -เรื่องราวของ “แก้วหน้าม้า” ในสังคมไทย -ปลาบู่ทอง คือ ซินเดอเรลล่าเมืองไทย และนิทานพื้นบ้านเรื่องอื่นๆ ที่นักศึกษามีความ สนใจร่วมกัน	9	บรรยาย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกรณีศึกษา ที่มอบหมาย ให้นักศึกษาค้นคว้า	ผศ.กุลศิริ อรุณภาคย์
16 (26 มี.ค.63)	สอบปลายภาค			

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมินผลนักศึกษา	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
1.1,1.3 2.1-2.3 3.1,3.3 5.1	กิจกรรมที่ 1 สอบกลางภาค สอบปลายภาค	8 16	30% 30%
1.1-1.2 2.1,3.1 4.1-4.3 5.1-5.2	กิจกรรมที่ 2 รายงานและการนำเสนอในชั้นเรียน	ตลอดภาค การศึกษา	30%
1.1-1.3 2.2-2.3 3.1-3.3 4.2-4.3	กิจกรรมที่ 3 การเข้าชั้นเรียน วิพากษ์วิจารณ์ประเด็นที่ได้รับมอบหมาย	ตลอดภาค การศึกษา	10%

เกณฑ์การประเมินผล

มีวิธีการให้คะแนน โดยใช้วิธี อิงเกณฑ์ ดังนี้

80	คะแนนขึ้นไป	A	60-65	คะแนน	C
75-79	คะแนน	B+	55-59	คะแนน	D+
70-74	คะแนน	B	50-54	คะแนน	D
65-69	คะแนน	C+	น้อยกว่า 50	คะแนน	

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

ตำราและเอกสารหลัก

วรรณีย์ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน. บรรณาธิการ. **พื้นถิ่น พื้นฐาน : มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิต**
สามัญของ “พื้นบ้าน พื้นเมือง”. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2531.

ประคอง นิมมานเหมินท์. **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

พระญาติไทย (ญาติไทย). **ไตรภูมิพระร่วง**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2543.

เสถียรโกเศศ. **เล่าเรื่องในไตรภูมิ**. กรุงเทพฯ : ศยาม, 2544.

กิ่งแก้ว อัทธจักร. **ใครคือผู้รจนาไตรภูมิภค? ชุด “เรื่องที่ต้องคิด”**. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2559.

อำไพ คำโท. (ผู้แปล). **ไตรภูมิฉบับภาษาเขมร**. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จัดพิมพ์เผยแพร่
พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2530.

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. **มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2525.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. **สังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2542.

อารี ถาวรเศรษฐ์. **คติชนวิทยา(Folklore)**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2546.

เจือ สตะเวทิน. **คติชาวบ้านไทย**. มมป.

วิเชียร เกษประทุม. **นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ พ.ศ.พัฒนา จำกัด, 2553.

ฝ่ายวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ. **นิทานพื้นบ้านไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

สุกัญญา สุขฉายา. บรรณาธิการ. **พิธีกรรม ตำนาน นิทาน เพลง : บทบาทของคติชนกับสังคมไทย**.

กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

เพ็ญศรี ตุ๊ก และคนอื่นๆ. บรรณาธิการ. **วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สุวรรณ สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร. **คำ : ร่องรอยความ คิดความเชื่อไทย**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ดรณัฏ แก้วน้อย และ พัชรี ศรีเพ็ญแก้ว. บรรณาธิการ. **สยามปกรณัมปวิวรรต เล่ม 2 งานสำรวจ ศึกษา
และปวิวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง** ศูนย์สยามทศศศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล จัดพิมพ์เผยแพร่. 2556.

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

1.1 กระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญต่อการประเมินประสิทธิภาพของรายวิชา โดยแทรกใน
การเรียนการสอน

1.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาประเมินผลการเรียนการสอนผ่านทางแบบประเมินผู้สอนและแบบ
ประเมินรายวิชา

2. กลยุทธ์การประเมินการสอน

อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเองโดยพิจารณาจากผลการเรียนและรายงานการค้นคว้าของนักศึกษา

3. การปรับปรุงการสอน

ประมวลข้อมูลจากการประเมินการสอน การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการ
พัฒนาและปรับปรุงรายวิชาในปีการศึกษาต่อไป

4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการ
เรียนรู้ในรายวิชา ได้จาก การสอบถามนักศึกษา หรือการตรวจผลงานของนักศึกษา รวมถึงพิจารณาผลการ
สอบ และหลังการประกาศผลการเรียนรายวิชา

5. การดำเนินการทบทวน และการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมินและทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนปรับปรุงการสอน
และรายละเอียดของรายวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้นด้วยการปรับปรุงรายวิชาทุก 3 ปี